

Mnenje Odbora regij – Strategija EU za jadransko-jonsko regijo (EUSAIR)

(2014/C 271/08)

Poročevalec Gian Mario SPACCA (IT/ALDE), predsednik dežele Marke**Referenčni dokumenti** COM(2014) 357 final

SWD(2014) 190 final

SWD(2014) 191 final

I. POLITIČNA PRIPOROČILA

ODBOR REGIJ

1. pozdravlja sklepe Evropskega sveta z zasedanja 12. in 13. decembra 2012, v katerih je ta Komisijo pozval, naj do konca leta 2014 pripravi strategijo EU za jadransko-jonsko regijo (EUSAIR). Odbor regij je tak sklep priporočil v svojem mnenju na lastno pobudo *Teritorialno sodelovanje v Sredozemlju prek jadransko-jonske makroregije*, ki je bilo sprejeto 11. oktobra 2011 ⁽¹⁾;
2. se strinja z opredelitvijo makroregionalne strategije kot celovitega okvira, ki ga je podprl Evropski svet ter se nanaša na države članice in tretje države na istem geografskem območju, obravnava skupne izzive in zagotavlja rešitve prek okrepljenega sodelovanja za gospodarsko, socialno in teritorialno kohezijo ⁽²⁾;

Vključevanje v EU in zunanja razsežnost

3. pozdravlja predlog strategije EUSAIR, ki bo vključevala štiri države EU (Hrvaška, Grčija, Italija in Slovenija) ter štiri države, ki niso članice EU (Albanija, Bosna in Hercegovina, Črna gora in Srbija), in bo pomembno prispevala k vključevanju držav kandidatk oziroma potencialnih kandidatk za članstvo v EU v regiji. Element vključevanja v EU pomeni pomembno dodano vrednost te makroregionalne strategije ⁽³⁾;
4. poudarja vidike sprave, varnosti in stabilnosti v jadranski in jonski regiji v okviru sodelovanja z drugimi državami, ki niso članice EU in ki bi jih bilo mogoče v to makroregijo vključiti v prihodnje; pri tem izpostavlja vlogo regionalnih in lokalnih oblasti kot glavnih akterjev pri spodbujanju demokracije, decentralizacije, večje lokalne in regionalne samouprave in krepitve zmogljivosti;
5. meni, da bi bila lahko jadransko-jonska strategija začetek bolj celostnega pristopa in strategije za celoten sredozemski bazen, kot je bilo poudarjeno v resoluciji Evropskega parlamenta ⁽⁴⁾;
6. ugotavlja, da tudi Evro-sredozemska skupščina lokalnih in regionalnih oblasti (ARLEM) poziva k makroregionalnemu pristopu za celoten sredozemski bazen kot posledici razvoja treh celostnih makroregionalnih območij – zahodnega Sredozemlja, jadransko-jonskega območja in vzhodnega Sredozemlja ⁽⁵⁾;

Upravljanje na več ravneh

7. podpira sklepe Sveta za splošne zadeve iz oktobra 2013, da je treba preučiti sisteme upravljanja makroregij, in pozitivno sprejema poročilo, ki ga je Evropska komisija objavila 20. maja 2014, pa tudi sporočilo Evropske komisije o strategiji Evropske unije za jadransko-jonsko regijo z dne 17. junija 2014; s Svetom se strinja tudi glede pomena odgovornosti in prisvajanja projekta v vpletenih državah, ki terja okrepitev ustreznih lokalnih in regionalnih akterjev ter jasno in dolgoročno zavezo zainteresiranih strani ⁽⁶⁾; poziva tudi k večjemu vključevanju regij in Odbora regij v fazo usklajevanja za podporo Evropski komisiji in tudi v fazo izvajanja. Pri tem se strinja s tem, da bi moral akcijski načrt zagotoviti strukturo upravljanja, ki temelji na koordinatorjih za vsak steber, ki izhajajo iz pristojnih ministrstev, in poudarja, da bi ti lahko bili tudi z regionalne ravni oblasti;

⁽¹⁾ CdR 168/2011 fin.⁽²⁾ COM(2013) 468 final.⁽³⁾ COM(2013) 468 final.⁽⁴⁾ Resolucija Evropskega parlamenta P7_TA(2012)0269.⁽⁵⁾ Poročilo OR ARLEM 2013/02318.⁽⁶⁾ COM(2013) 468 final.

8. poudarja, da je potrebno pametno usklajeno upravljanje s štirimi medsebojno povezanimi ravnmi: močno politično vodstvo bo omogočilo jasno odločanje sodelujočih držav – ob pomoči Evropske komisije in s podporo Odbora regij –, zanesljivo usklajevanje, soglasje o teritorialnem izvajanju in splošno prevzemanje odgovornosti za projekt;
9. poudarja, da strategija EUSAIR terja močno politično vodstvo in da ima lahko jadransko-jonska pobuda, ki vključuje osem zunanjih ministrov vpletenih držav, pri tem pomembno usklajevalno vlogo; po drugi strani strategija EUSAIR potrebuje platformo upravljanja na več ravneh in lokalne in regionalne oblasti lahko zagotovijo odlične izkušnje za učinkovito izvajanje projektov v okviru celostnega makroregionalnega pristopa;
10. poziva lokalne in regionalne oblasti k večji vlogi pri upravljanju in izvajanju strategije;
11. s tem v zvezi omenja, da je Odbor regij 30. januarja 2013 ustanovil medregionalno skupino za jadransko-jonsko regijo, katere namen je podpreti Evropsko komisijo pri pripravi jadransko-jonske strategije pred koncem leta 2014 in spodbujati skupno identiteto jadranske in jonske regije, da se poudari celoten potencial tega območja;
12. ugotavlja, da je „naloga“, ki jo je Evropski svet naložil Komisiji, plod skupnih prizadevanj držav v tej regiji. Temelji na več pobudah, kot je jadransko-jonska pobuda, ki je nastala s podpisom Anconske izjave leta 2000, in na drugih jadransko-jonskih forumih in mrežah, kot so forum jadranskih in jonskih mest, forum gospodarskih zbornic jadransko-jonskega območja, forum univerz Uniadrion in jadranska evroregija;
13. poudarja, da je mogoče teritorialne potrebe reševati s pristopom od spodaj navzgor in z upravljanjem na več ravneh: skupnih težav in izzivov jadransko-jonske regije bi se tako lotili z rešitvami, ki imajo široko podporo; to je ključ do uspeha te strategije EU;

Izzivi in naloge v jadransko-jonski regiji

14. se strinja, da je glavni cilj predlagane strategije podpreti trajnostno gospodarsko in socialno blaginjo, rast in nova delovna mesta v regiji v skladu s cilji strategije Evropa 2020, to pa s povečanjem privlačnosti, konkurenčnosti in povezanosti regije ob ohranjanju okolja ter morskih in obalnih ekosistemov;
15. izraža zadovoljstvo, da je Komisija sprejela pomorsko strategijo za Jadransko in Jonsko morje⁽⁷⁾, ki je del strategije EUSAIR;
16. pozdravlja obseg in vsebino štirih stebrov strategije EUSAIR, ki so nastali na podlagi obsežnega posvetovanja z zainteresiranimi stranmi v regiji: to so „modra rast“, „povezovanje regije“, „kakovost okolja“ in „trajnostni turizem“; izraža zadovoljstvo, da je bilo med horizontalna vprašanja „krepitve zmogljivosti, vključno s komunikacijami“ in „raziskave in razvoj inovacij ter MSP“ vključeno tudi komuniciranje;
17. poziva Evropsko komisijo, naj pripravi podatke o referenčnem makroekonomskem stanju in oceno učinka EUSAIR kot prvi korak za krepitve zmogljivosti, lažje uresničevanje strategije in izvajanje štirih stebrov oziroma prednostnih ukrepov, da bodo cilji bolj usmerjeni in merjenje napredka lažje;
18. poziva k večjemu osredotočenju na teritorialno in socialno kohezijo in pomembna vprašanja, ki jih posamezne države ne morejo učinkovito reševati same, kot so zdravje, aktivno staranje, demografske in gospodarske razlike med državami v tej regiji in znotraj njih, pa tudi težave, povezane z varnostjo oziroma organiziranim kriminalom oziroma nezakonitimi migracijami, selitvijo podjetij in brezposelnostjo mladih. Ta vprašanja bi bilo treba obravnavati v vseh štirih stebrih, da se zagotovi pametna, trajnostna in vključujoča rast v skladu s politikami in cilji strategije Evropa 2020 ter se povečata konkurenčnost in privlačnost regije EUSAIR;
19. predlaga, da se preučijo izkušnje, pridobljene pri strategijah za območje Baltskega morja in za Podonavje, ter se pripravi letni forum EUSAIR, ki bi olajšal ekonomsko-socialni dialog in splošno prevzemanje odgovornosti za jadransko-jonsko strategijo z učinkovitim vključevanjem socialnih in gospodarskih akterjev (sindikati, organizacije delodajalcev, nevladne organizacije, mladinske organizacije, združenja civilne družbe ipd.);

⁽⁷⁾ COM(2012) 713 final.

Financiranje

20. izraža zadovoljstvo, ker je strategijo EUSAIR mogoče časovno uvrstiti v obdobje 2014–2020 in novo generacijo dokumentov za načrtovanje in programiranje evropskih strukturnih in investicijskih skladov (skladov ESI) in sredstev instrumenta za predpristopno pomoč (IPA) – sporazum o partnerstvu, strateški dokumenti IPA, operativni programi – ter tudi v vse ustrezne politike in programe EU, kot sta Obzorje 2020, COSME itd.;
21. ugotavlja, da so uredba o skupnih določbah, uredba o evropskem teritorialnem sodelovanju in uredba o IPA resnična priložnost za strategijo EUSAIR, saj določajo, da vsi skladi ESI in IPA upoštevajo makroregionalne prednostne naloge;
22. poudarja, da je treba lokalne in regionalne oblasti bolj vključiti v opredeljevanje prednostnih projektov za jadransko-jonsko regijo; pozitivno sprejema vključitev obvladovanja tveganja naravnih nesreč med horizontalna načela štirih stebrov v sporočilu Komisije o EUSAIR in poziva, da se v tekočem akcijskem načrtu večja pozornost posveti horizontalnim temam, kot so migracije, pravica do zdravja in upravno izobraževanje z visoko jadransko-jonsko šolo;
23. se zavzema za dejavno podporo evropskih in mednarodnih finančnih institucij, kot so EIB, EBRD, Svetovna banka in druge, kot je bil primer naložbenega okvira za Zahodni Balkan;
24. predlaga oblikovanje „pomoči za izvajanje“ v sodelovanju z EIB in mednarodnimi finančnimi organi, ki bi omogočila pripravo „projektov, zanimivih za banke“⁽⁸⁾;
25. se zavzema za to, da se zasebno sofinanciranje poveže z razpoložljivimi sredstvi;
26. se zaveda pravila „treh ne“ – nobenih novih predpisov, nobenih novih institucij in nobenih dodatnih sredstev – in poudarja pravilo „treh da“, ki se omenja na številnih forumih: več dopolnilnega financiranja, več institucionalnega usklajevanja in več novih projektov;
27. poudarja, da se je finančna podpora EU za tehnično pomoč, povezana z makroregionalnimi strategijami, že izkazala za pomembno pridobitev strategije za območje Baltskega morja in da bi jo morali razširiti tudi na jadransko-jonsko strategijo; poziva k oblikovanju posebne proračunske postavke za tehnično pomoč za jadransko-jonsko makroregijo, na podlagi primera proračunske postavke, oblikovane za makroregiji Baltskega morja in Podonavja, ki je v letu 2014 za vsako od njiju zagotovila za 2,5 milijona EUR odobritev za prevzem obveznosti in odobritev plačil;

Komuniciranje

28. se zavzema za močnejši poudarek na komuniciranju kot horizontalnem vprašanju, da se javnost spodbudi k prevzemanju odgovornosti za makroregionalno strategijo in zagotovi boljše upravljanje, kot je bilo poudarjeno tudi v prispevku, ki ga je decembra 2013 pripravila medregionalna skupina OR za jadransko-jonsko regijo za posvetovanje z zainteresiranimi stranmi in ga naslovila na Evropsko komisijo;
29. poudarja, da je komuniciranje orodje za povečanje zavedanja civilne družbe o tem, kaj ta strategija pomeni za državljane, in o njeni dodani vrednosti pri krepitvi identitete jadransko-jonske regije;

Krepitev zmogljivosti

30. se strinja, da je krepitev zmogljivosti pomembno horizontalno vprašanje pri zagotavljanju uspeha EUSAIR, saj je jadransko-jonska regija veliko območje, ki vključuje države članice EU, države kandidatke in potencialne kandidatke, ki imajo različne upravne strukture;
31. ugotavlja, da morajo tako države članice EU kot države, ki niso članice EU, izboljšati znanje in sposobnosti ter zmogljivosti, da bi uresničile pametne, trajnostne in vključujoče rešitve za skupne težave na področju upravljanja človeških virov, mednarodnih odnosov ipd. Eden od mogočih ukrepov bi bila ustanovitev jadransko-jonske visoke upravne šole, kot je francoska ENA (Ecole Nationale d'Administration), v kateri bi lahko javni uslužbenci jadransko-jonske regije razvili znanja in sposobnosti, potrebne za upravljanje na več ravneh, kar bi jim omogočilo, da v javni upravi izvajajo inovativne procese;

⁽⁸⁾ COM(2011) 381 final.

32. meni, da dolgotrajnega jadransko-jonskega območja miroljubnega dialoga in učinkovitega sodelovanja ni mogoče zgraditi brez doslednega vključevanja mladih iz teh regij. Zato poziva države članice in Evropsko komisijo, naj spodbujajo, olajšajo in izboljšajo izvajanje sedanjih programov mobilnosti mladih v okviru območja EUSAIR;

33. poudarja, da je treba nujna politična vprašanja, ki so pomembna za to regijo, kot so migracije, obravnavati kot dejavnik integracije in vir zaposlovanja, da bi lahko tako jadransko-jonsko regijo kot Sredozemlje v celoti podprli pri reševanju velikih izzivov;

34. poudarja, da je tudi varnost zelo pereče vprašanje, ki ga ni mogoče reševati v posamezni državi, in poziva Evropsko komisijo, naj vključi posebne ukrepe za obravnavo tega vprašanja v vseh štirih stebrih strategije;

35. pozdravlja skupno sporočilo Evropske komisije in visoke predstavnice Evropske unije za zunanje zadeve in varnostno politiko o odprtem in varnem globalnem pomorskem območju in elementih za pomorsko varnostno strategijo EU⁽⁹⁾, in poudarja, da so evropski pomorski interesi tesno povezani z dobrim počutjem, blaginjo in varnostjo državljanov in skupnosti EU;

36. opozarja, da je dobro počutje državljanov bistveno za skladen razvoj te regije; poudarja, da je treba zdravstvene storitve in raziskave uskladiti, da se zagotovi učinkovitost sektorja zdravja;

Modra rast

37. poudarja pomen tem „ribištvo in akvakultura“, „modra tehnologija“ in „pomorske morske storitve“;

38. pozdravlja direktivo Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje in celostno upravljanje obalnih območij⁽¹⁰⁾ ter poziva Evropsko komisijo, naj pri načrtovanju posebnih ukrepov v jadransko-jonski regiji preuči to direktivo;

39. poudarja, da je upravljanje na več ravneh, ki ga vodijo zainteresirane strani na področju morske in pomorske rasti, eden ključnih dejavnikov učinkovitega vodenja jadransko-jonskega območja s skupnimi pravili in protokoli za ribolov in ohranjanje staležev rib ter s standardiziranimi sistemi in postopki upravljanja;

40. opozarja, da so ekološke inovacije ter posodobitev ribolova in akvakulture ter (v tesni povezavi z drugim stebrom) pomorskega prometa in pristanišč, skupaj z njihovo zaledno infrastrukturo in pomorskimi grozdi, bistvene za zagotovitev razumnega izkoriščanja morskih virov in sistemov. Skupna blagovna znamka za visokokakovostne in sledljive ribje proizvode bi lahko pomembno prispevala k promociji tega območja;

Povezovanje regije

41. poudarja pomen tem „pomorskega prometa“, „intermodalnega zaledja“ in „energetskih omrežij“ ter izpostavlja pomembnost izboljšanja nematerialne infrastrukture IKT. Jadransko-jonski oblak je možnost za povezavo obstoječih platform, da se standardizirajo skupni procesi in protokoli, omogoči učinkovit intermodalni prevoz blaga in potnikov ter olajšajo storitve, varovanje okolja in pomorska varnost;

42. poudarja, da je treba v jadransko-jonski regiji izboljšati dostop iz jugovzhodne Evrope do preostalega sveta, vključno s Sredozemljem, s podaljšanjem koridorja Baltik–Jadran ob Jadranu. Intermodalne prometne sisteme na tem območju je treba okrepiti, da se izboljša položaj te regije kot prometnega središča v mednarodnem okviru;

Kakovost okolja

43. poudarja pomen tem „biotska raznovrstnost morja“, „onesnaženje morja“ in „čeznacionalni kopenski habitati in biotska raznovrstnost“;

⁽⁹⁾ JOIN (2014) 9 final (op. prev.: dokument še ni preveden v slovenščino).

⁽¹⁰⁾ COM(2013) 133 final.

44. poudarja, da mora jadransko-jonska regija ohraniti habitate in ekosisteme ter se soočiti z izzivi podnebnih sprememb s povezanim upravljanjem na več ravneh, ki v skupnem in integriranem procesu vključuje vse zainteresirane strani;

45. poudarja, da je Sredozemlje napol zaprto morje z najnižjo stopnjo obnove vode na svetu, zaradi česar so potrebni močna zaščita tega občutljivega ekosistema in napredni poskusni projekti;

46. pozdravlja strategijo Evropske unije za prilagajanje podnebnim spremembam iz aprila 2013⁽¹⁾, ki spodbuja izmenjavo najboljših praks in razvoj makroregionalnih akcijskih načrtov kot primerov globalnih pristopov za boljšo oceno nevarnosti in ranljivosti;

Trajnostni turizem

47. poudarja pomen tem „raznoliki turistični produkti in storitve“ ter „upravljanje trajnostnega turizma“, ki sta rezultat posvetovanja zainteresiranih strani na konferenci v Atenah;

48. poudarja, da je privlačnost regije predvsem v turizmu, ki je eden glavnih sektorjev rasti in izjemen sprožilec razvoja pomorskega gospodarstva in gospodarstva v zaledju. Razvoj tega sektorja zahteva upravljanje na več ravneh s sodelovanjem nacionalnih, regionalnih in lokalnih oblasti, pa tudi vseh zainteresiranih strani na tem ozemlju, od gospodarskih zbornic do univerz;

49. poudarja, da bi lahko turizem na podlagi skupnih naravnih, kulturnih in zgodovinskih zakladov, visokokakovostnih agroživilskih proizvodov, tradicij poklicnega gostoljubja in privlačne pokrajine, ki bi jih predstavljala jadransko-jonska blagovna znamka, postal pomemben vzvod za trajnostno rast, zaposlovanje mladih in socialno vključevanje, saj sta danes „polovica delovnih mest in dodana vrednost v evropskem obalnem turizmu [...] v Sredozemlju“⁽²⁾;

Sklepi

50. poudarja, kako pomembno je, da ta tretja makroregionalna strategija EU temelji na izkušnjah dosedanjih makroregionalnih strategij, da bi razvili novo inovativno in pametno sodelovanje, pa tudi inovativni poskusni pristop upravljanja na več ravneh v smislu „učenja skozi prakso“; obenem si je treba prizadevati za sinergije in izmenjavo prakse z drugimi strategijami EU;

51. poudarja pomen strategije EUSAIR pri zagotavljanju novega zagona za obravnavanje skupnih vprašanj v regiji in za spodbujanje trajnostne gospodarske in socialne blaginje s posebnim poudarkom na pospeševanju rasti in delovnih mest v skladu s cilji strategije Evropa 2020, in to s povečanjem privlačnosti, konkurenčnosti in povezanosti jadransko-jonske regije, da bi postala večje središče;

52. poziva Evropsko komisijo, naj prevzame ključno vlogo v inovativni platformi upravljanja na več ravneh za usklajevanje in izvajanje skupnih odločitev, da bi zagotovili politično zavezanost in prevzemanje odgovornosti zainteresiranih strani na evropski, nacionalni, regionalni in lokalni ravni v skladu z načelom subsidiarnosti; zasebni sektor in civilna družba bi morala sodelovati pri zagotavljanju trdnega in splošnega prevzemanja odgovornosti za strategijo s komuniciranjem od zgoraj navzdol in od spodaj navzgor, z odgovornostjo in preglednostjo rezultatov, npr. s portalom odprtih podatkov, letnim forumom ekonomsko-socialnega dialoga o strategiji EUSAIR ipd.;

53. poudarja, da je približevanje EU temeljni element strategije EUSAIR, v katero so vključene štiri države članice EU in štiri države, ki niso članice EU, ter izpostavlja elemente sprave, varnosti, stabilnosti in blaginje s tesnejšim sodelovanjem in vlogo regij kot ključnih akterjev pri spodbujanju regionalne samouprave, krepitev zmogljivosti in demokracije.

V Bruslju, 26. junija 2014

*Predsednik
Odbora regij*

Michel LEBRUN

⁽¹⁾ COM(2013) 216 final.

⁽²⁾ COM(2014) 86 final.